

פרוטוקול מס' 58/ב

מישיבת ועדת הכספים

התקיימה ביום ד', י"א בתמוז, תשי"ג - 24.6.53 בשעה 8.45

היו"ר י. גורי

נכחולים:

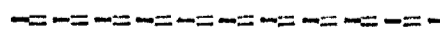
א. אלישר	ש. דיין
י. אפרתי	ק. לוז
ש. בז'רנו	כ. קלטר
י. בדר	ש. פרלשטיין
א.מ. גניחו בסקי	ש. שפר

מר זמנצ'נס: שר האוצר ל. אשכול

מסדר האוצר	{	מר זגגי
		ד"ר מנדלסון
		מר הניג
		מר ברין

מר בזק.

- טדר-היו"ר: (1) אישור רשימת מוסדות המבקשים אישור בהתאם לסעיף 57(א) של חוק מלווה חובה;
- (2) מילואים לתשובת מר ברין לשאלת חבר-הכנסת אלישר בדבר השער לפוליטות ביטוח;
- (3) חוק להארכת תקפן של תקנות ההגנה (תשלומי חובה);
- (4) תקציב הביניים (יוני - אוגוסט);
- (5) תשלום פיצויים לישובי ספר מכטפי הארנובה;
- (6) תקציב ההוצאה לשנת 1953/54;
- (7) פקודת תעריף המכס והפיטורין, 1937, חוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט - 1949, צו בדבר שינויים בתעריף המכס.

היו"ר י. גורי:

אני פותח את הישיבה.
אנו עוברים לדיון בשאלת אישור מוסדות לפי סעיף 57(א) של חוק מלווה חובה.

א.ד.

א. אלישר: אני מציע לאשר עתה את המוסדות שאושרו בוועדת המסנה, ויחד עם זה לחזור לדון על שלושת המוסדות שהוחלט עליהם בשלילה.

י. פוררו: אני מציע לדחות את הדיון, כי כל אישור מוסד מסוים יוצר תקדים לגבי מוסדות מאותו סוג, ולכן יש לבדוק את הענין מחדש בוועדת המסנה.

ה. ר. ח. ט: לחזור לדון ברשימת המוסדות המבקשים אישור לפי סעיף 5(א) של חוק מלווה חובה, בישיבת ועדת המסנה ביום א'.

2. מילדאים לתרבות מר ברין לשאלת חבר-הכנסת אלישר בדבר השער לפוליסות ביטוח.

=====

אלישר

מר ברין: בהמשך לתשובתי לחבר-הכנסת אלישר על השער לפוליסות ביטוח, עלי להוסיף כי אין לשלם את הפרמיום של 80% עבור פוליסות ביטוח חיים שמגישים לפרעון, מסיבה זו אצא אצא שהמדובר על חטכונות של מטבע שהממשלה מכרה לתושבי הארץ בשנים 1948 - 1952. הסכום שהממשלה מכרה תוך תקופה זו הוא בערך 1 מיליון לירות שטרלינג. אם היינו משלמים היום את הפרמיום הזה, התשלום לא היה מוצדק, כי זה אינו כסף חדש שאנו מרוויחים, זהו סכום שהממשלה משלמת עתה מכספיה. אם הממשלה היתה משלמת את ההנחה של 80%, היה עליה לשלם 5 מיליון לירות תמורת 1 מיליון לירות שהיא קיבלה בשביל 1 מיליון לירות שטרלינג.

קיימת טענה נוספת חזקה נגד הטקפתו של חבר-הכנסת אלישר. תושבי הארץ שעשו פוליסות ביטוח חיים עם חברות כמו "מגדל" או "הסנה" במטבע מקומי, בסכום של 1,000 לירות, למשל, מקבלים כיום את אותו הסכום - 1,000 לירות, בלי להתחשב בכך שערך הלירה ירד. לכן טענתו של חבר-הכנסת אלישר אינה צודקת לא מבחינה מוסרית ולא פיסקלית.

פרטי החישוב הם פשוטים. יש כיום 8,000 חוזים. פוליסת ביטוח היא בסכום של 1,000 לירות, בממוצע, - יש גם על 2,000 - 3,000 לירות ועל 500 לירות, אבל הממוצע הוא 1,000 לירות. אם נקח בחשבון תקופה של 25 - 20 שנה, פירוש הדבר כי התשלום השנתי הוא 30 ל"י. 30 ל"י במשך 4 שנים הם 120 ל"י, ועל 8,000 ל"י - 1 מיליון ל"י. סכום זה שולם באופן אוטומטי על-ידי הבנקים, בלי כל אישורים. עכשיו טוען חבר-הכנסת אלישר שעל הממשלה לשלם עבור 1 מיליון לירות שטרלינג 5 מיליון לירות. הצעה זו אינה מתקבלת על הדעת מהטעמים שהטברתי.

א.ס. גניחובסקי: ברצוני להציג שאלה נוספת, בנוגע לתושבי הארץ שהבטיחו עצמם בחברות ביטוח ושילמו לירות ישראליות. חברות הביטוח בשקיעו כספים אלה, ועכשיו הם מחזירים אותם בלירה ירודה. האם האוצר חשב על מציאת פתרון לבעיה זו? לדעתי צריך האוצר להכניס לענין ולבדוק מחדש.

שר האוצר ל. אשכול: אנני יכול לשאול שאלה מקבילה. הממשלה נותנת הלוואה לשנים אחדות. הלווה לוקח את הכסף, משקיעו ויוצא ברכוש גדול. אחר הוא מחזיר לממשלה אותו סכום בערך של היום - מה נעשה במקרה כזה? הסבך הוא רציני, ואין להוציא מלה אחת מהפסוק. אנו חושבים על כך, ומחפשים לפתור את הבעיה על כל צדדיה.

חוק לראשונה לתקן של תקנות ההגנה (תשלומי חובה) תשל"ג-1953

היו"ר י. גורי:

בשעת הדיון על חוק זה, נתעוררה שאלה אשר מתעוררת מדי פעם בפעם במליאת הכנסת ובוועדת הכספים. נאמר כבר מספר פעמים, כי לפני ששר האוצר ישיל תשלומי חובה על ציוד שהובא לפני 13.2.52 ולא הוצא מהנמל, עליו להימלך בדעת ועדת הכספים. בינתיים הוגשו משפטים על כך, ותוך כדי הדיון המשפטי, אנו מביאים לכנסת את הארכת תקפן של התקנות - ויש לתבוע את פרעון השטר הזה.

הודעתי, כי מה שלא תהיה תוצאת המשפט, ולפני שיפעילו את פסק-הדין, יהיה על שר האוצר להימלך בדעת הוועדה.

ש. בז'רנו:

אני מודיע שהאוצר הפעיל את פסק-הדין וגבה את הכסף.

י. פורדר:

כאשר השר ד. יוסף הגיש לראשונה את התקנות התקיים ויכוח, והובטח כי יוגש חוק קבוע במשך שבועיים ימים. ועוד הובטח, כי בטרם יוגש החוק לא ייגבה הכסף מהציוד. מסיבות שאינן ידועות לי לא הובא לנו חוק עד היום, אלא הארכה של תוקף התקנות, ולכן קיימת הבטחת הממשלה לא לגבות כסף מהציוד.

היו"ר י. גורי:

היתה הבטחה לדון על כך עם הוועדה.

ש. בז'רנו:

הנקודה העיקרית בעוזה, לדעתי, בחוזים, אשר נחתמו בין האוצר לבין אלה שהזמינו ציוד לפני המלווה האמריקאי. בחוזים אלה יש סעיף האומר: שער הדולר לא יהיה זה שהיה קיים בעת הזמנת הציוד, אלא אותו שער שיהיה קיים באותו תאריך בו תגענה האניות ארצה עם הציוד. סעיף זה נקבע כתוצאה מטשא-ומתן ארוך עם השר המנוח קפלן.

באפריל 1952 יצאו התקנות בדבר תשלומי

חובה, ששם נאמר: סחורה שב-13.2 היתה בנמל ולא שוחררה, חייבת במסי יתר; ותקנה זו כוללת את אותו הציוד, שלפי החוזה עם האוצר, היה צריך לשלם עבורה שער שלפני ה-13.2, אם האניה הגיעה ארצה לפני תאריך זה.

זהו הרקע של המשפטים שהוגשו לבית-הדין העליון, אשר פסק לטובת האוצר. לא קראתי את פסק-הדין, אבל אני מניח כי הוא מבוסס על העובדה שהתקנות כנראה מבטלות את תוקף החוזים.

העובדה נשארת קיימת, כי יש אנשים שתזמינו ציוד על יסוד חוזה מסוים, והחוזה לא נשמר על-ידי האוצר.

שר האוצר ל. אשכול:

אין להלקות את האוצר בכל השוטים שבעולם. היה משפט בבית-הדין העליון, הוצא פסק-דין, וחזקה על בית-המשפט שלמד את החוזים, וההכיר את הבעיה בכללותה, והאם אין להסתפק בכך? היה בדבר משום בזיון בית-המשפט לו החלטנו אחרת. מדוע עליכם לעורר בעיה שבית-הדין העליון דן בה, והוציא פסק-דין?

אני מבקש את הוועדה להאריך את תקפן של תקנות ההגנה (תשלומי חובה).

ד"ר מנדלסון ביקש להאריך זאת עד 31 במרץ 1954. היו"ר י. גורי:

אין זה נראה לי. העניין נסחב כבר שנה, והועדה עסוקה מאוד. ש. בג'ראנו:

אני מתחייב על כך שנסיים זאת לכל היאוחר ביולי או באוגוסט. היו"ר י. גורי:

הוחלט: 1) לדחות את הסיכום בענין הציוד.

2) להאריך את תקפן של תקנות שעת חירום (תשלומי חובה) עד ה-31 במרץ 1954.

זכות הודעה בכבסת לחבר הכנסת בדר, על-פי בקשתו.

תקציב הבינים (יוני-אוגוסט).

אטש נקראה ישיבה ראשונה של ועדת המשנה לתקציב הבינים לחודשי יוני-אוגוסט. תקציב זה בנוי על אותם היסודות שהיה בנוי עליהם תקציב אפריל-מאי. הודעתי לנשיאות הכנסת כי ועדת הכספים מוכנה לעשות מאמץ על מנת לסכם את הדיון בתקציב עד יוני, במידה שהכנסת תסכם את דיוניה, אך הנשיאות לא תוכל לעשות זאת, ולכן הוכנס תקציב בינים. אני מקווה, ואף יש לי בטחון, כי הכנסת לא תעכב את הדיון בקריאה ראשונה בענינים שנשארו על סדר-יומה, אפשר יהיה לסכם את הדיונים עד סוף יולי.

היו"ר י. גורי:

מאחר שתקציב זה בנוי על אותם היסודות של התקציב הקודם, אינני חושב שועדת הכספים צריכה להיכנס לפרטי הדיון. הייתי מציע לקבל את תקציב-הבינים מבלי לקיים דיון. שני חברי סיעת מפ"ם בוועדת הכספים הודיעו כי לא יוכלו להיות נוכחים בישיבה ומבקשים לשמור להם זכות הסתייגות.

גם אני מבקש הסתייגות. אגיש את הצעותי שיהיו מכוונות להגביל את הסכומים ואת הסמכויות שבחוק. י. בדר:

אנחנו מוכרחים לקיים עכשיו את ההצבעה על הצעותיהם של חבר הכנסת בדר ושל סיעת מפ"ם, כאילו היו מונחות לפנינו. היו"ר י. גורי:

- הוחלט:
1. לדחות את הצעותיו של חבר הכנסת י. בדר.
  2. לדחות את הצעות סיעת אפא"א מפ"ם.
  3. לאשר את הצעת תקציב הבינים (יוני-אוגוסט) כפי שהובאה על-ידי שר האוצר.

תשלום פיצויים לישר בי ספר מכספי הארנונה.

שאלת אי-תשלום פיצויים למשקי ספר הנותנים קורבנות בנפש וברכוש, מסעירה מפעם לפעם את ועדת הכספים. היא נדונה בוועדת המשנה. מנהל הארנונה טען תחילה שהמשקים אינם משלמים את הנזקים האלה. מכל מקום, אין למנהל הארנונה רשות לפצותם מכספי הארנונה. זה בלתי חוקי. ביקשנו משר האוצר לבוא בדברים עם הסוכנות בענין זה. הסוכנות טוען כי היא שילמה כבר כ-250 אלף ל"י. מנהל הארנונה הודיע לנו כי ממינים את התעודות המתקבלות ממשרד הבטחון, ומבחינים בין משקים שנגרמו להם נזקים אשר ברור שהם נעשו על-ידי מסתננים, ובין מקרים שאין הדבר ברור, למשל, כשאין תכחות מספיקות. מנהל הארנונה יכול לשלם פיצויים רק כשניתנות תעודות מהסוג הראשון, כלומר, כשאין ספק שהנזקים נגרמו על-ידי מסתננים.

היו"ר י. גורי:

ר.ל.

ועדת הכספים

24.6.53

~~תקנות שעת חירום (תשלום חובה)~~
תשלום פיצויים ליושבי סדר

היו"ר י. גורי: ועדת המסנה היתה סבורה כי יש להניח שמשקי-ספר אינם גונבים זה מזה, ושהדברים נעשים על-ידי מסתננים, ולכן, גם במקרים שאי-אפשר לקבל תעודה המאשרת את הדבר במאה אחוזים, יש לראות בנזקים נזקים שנגרמו על-ידי מסתננים. אם אין הדבר הזה מתישב עם החוק, צריך להוציא תקנות מיוחדות שיסדירו את הדבר. אשר לקורבנות בישובי ספר, סיכמה ועדת המסנה שיש לברר את הדבר עם משרד הבטחון, ויש לראות בהם חיילים שבפלו במערכה ולאפשר להם פיצויים בהתאם לחוק.

שר האוצר ל. אשכול: אי-אפשר להניח באופן מוחלט שיהודים אינם גונבים מיהודים. ובעצם, כמעט כל ישובינו נמצאים בספר.

מי הגדיר מה זה ספר? (פ. לוס): יש לכך הגדרה מדוייקת, ואין זה קשור עם הקירבה לגבול.

אני מציע לחשוב על הסדר זמני, כיוון שמכת ההסתננות היא זמנית. הייתי א מציע לקבוע כי לשנה זו נקבל את הפירוש אא הרחב.

ש. בג'ראנו: אני מציע למסור את הסמכות לדון ולהחליט במקרים אלה למנהל הארנובה יחד עם ועדה שתוקם לשם כך.

י. בדר: לפי חוק הארנובה אין משלטים אלא 50% מהנזק. זוהי ערובה מספיקה לכך שהשמירה על הרכוש לא תיפגע.

אני מציע לחשוב על הסדר זמני עד לסוף שנת התקציב, על מנת שבינתיים יטיל שר האוצר על עוזריו להכין אמצאך תקנות או הצעת חוק, על מנת שהנזקים האלה יוטלו על כל העם.

ש. דיין: השמירה לא תיפגע על-ידי מתן הפיצוי, מפני שהיא אינה נעשית על-ידי היחיד אלא על-ידי החברה.

אני מקבל את הצעתו של חבר הכנסת בג'ראנו, בשינוי זה: ועדת הכספים תמנה ועדה בת שלושה ליד מנהל הארנובה. במקרים שהמסטרה אינה בטוחה כי יד המסתננים היתה בדבר, תוכל הוועדה לברר את הדבר במשק ועם המסטרה.

י. בדר: אני מציע שהשר ימנה ועדת ערעורים שיהיה בה אחד או שנים מהציבור, שתהיה יותר עצמאית בשיקול דעתה.

שר האוצר ל. אשכול: אולי מוטב לקיים ליד הנהלת הארנובה ועדת ערעורים ציבורית?

א. אל ישר: אני מציע ש"ספר" יכלול גם את ירושלים.

היו"ר י. גורי: אין זה בסמכותה של ועדת הכספים לקבוע מה זה ספר.

ש. אשכול: אני מציע שהיועץ המשפטי יעיין בהצעה ויביא הצעה מנוסחת לישיבה הבאה.

הוחלט: יש למצוא הסדר זמני לבעיית הפיצויים למשקי ספר במקרה שאין הוכחות שהנזקים בוצעו על-ידי מסתננים. היועץ המשפטי יפיין הצעה מנוסחת עד לישיבה הבאה, ברוח ההצעה שנתגבשה כאן. (ועדת ערעורים ליד הנהלת הארנובה).

י. פרדר: ברצוני לשאול מה גודלו של תקציב הפיתוח?

תקציב הבטחון אושר באופן פורמלי עד אוגוסט.

י. פרור: יהא

יהיה לשנות זאת. זה יהיה מאוחר.

י. בדר:

ברצוני להפנות את תשומת לב שר האוצר לבעיית תערוכת כיבוש השמטה. הבעיה ידועה. נדמה לי שלו היינו מבטלים זאת, היה בכך גם חסכון, ולא היתה כל פגיעה באינטרסים שלנו.

היו"ר י. גורי:

החלטנו לקיים בשבוע הבא דיון על בעיית תערוכת כיבוש השמטה.

את תקציב הבטחון כבר קיבלנו, ואני מחפש אפשרות לדון בו במסגרת הזמן של ועדת הכספים.

מה שנוגע לתקציב הפיתוח, אני מבין כי שר האוצר צריך להביאו לכנסת בשבוע הבא.

שר האוצר ל. אשכול:

היו דיונים רבים על תערוכת "כיבוש השמטה". הוקמו לכך ועדות שרים אחדות. יש בזה שיקולים מדיניים. נדמה לי שעכשיו מאוחר לשנות את הדבר. אינני קובע בזה את יחסי האישי לכל הענין.

אשר לתקציב הפיתוח, אין סכנה שנישאר בלי תקציב, כיון שעוד לא הוצאו כספי התקציב שכבר אושר. אבל נכון שאין זה סדר. ועדת השרים הכלכליים עמלה על הכנת תקציב הפיתוח, ומוכנה כבר הצעת התקציב הזמנית לחודשיים. היא תובח וצאי סחר על שולחן הכנסת.

י. בדר:

הייתי מבקש שהוועדה תמליץ בפני השר, עד כמה שלא יוכל לשלם בזמן את משכורות העובדים, שיתן זכות קדימה לצבא-הקבע. הנימוקים ברורים: צבא הקבע נמצא במצב מיוחד, הלחץ מצדו בלתי אפשרי, שלא כמו מצד עובדי המדינה, וחובותיו כלפי המדינה הרבה יותר חמורות.

שר האוצר ל. אשכול:

אני מבקש הגנה מטעם זה שלא הכל אני יכול להסבד.

תקציב והוצאה לשנת 1953/54 (משרד המסחר והתעשייה).

היו"ר י. גורי:

בחזור לדיון שהתחלנו בו לפני היכנסו של שר האוצר לישיבה. אינני חושב שועדת הכספים יכולה לקבל החלטה מחייבת. הצעתי שנכתוב מכתב לשר המסחר והתעשייה בו נאמר שאגב הדיון על תקציב משרדו הביעו חברי הוועדה דעתם שרצוי כי בכל מקום שיש מסעדה שפועלים בזקקים לה, אם חלק מן הפועלים הם דתיים, צריך להקציב מזון כשר. לאחרים אין זה מזיק, וזה ענין של חובה מוסרית כלפי הפועלים הדתיים באותם המקומות.

ש. פרלשטיין:

הקצבת מזון כשר עדין אינה אוסרת כי הארוחות יהיו כשרות. זה ענין של סידורים במקום, ועל ועדי העובדים

לטפל בבעיה הזאת.

ש. בג'ראנו:

אינני יודע אם יש לנו סמכות לדון ולהחליט בשאלה זו. זה ענין לכנסת, ולפי הרושם שלי, הכנסת אינה מעוניינת

בהחלטה מעין זו.

היו"ר י. גורי:

לא הצעתי לקבל החלטות, אף לא המלצות, אלא רק להעביר את דעת ועדת הכספים לשר המסחר והתעשייה.

ק. לונ:

ישנן שתי בעיות: כשרות במסעדות של בתי-החרושת וטיפוח מזון כשר על-ידי משרד המסחר והתעשייה. דומני שאנחנו יכולים לחוות דעה רק באשר לבעיה השנייה.

ר.ל.

ועדת הכספים

24.6.53

תקציב ההוצאה לשנת 1953/54
(משרד המסחר והתעשייה).

מ. קלמר:

משרד המסחר והתעשייה מספק מזון שאיננו כשר, ומחובתנו לדאוג לכך. מה שקורה עם המזון לאחר שהוא מגיע למסעדות - לזאת צריך לדאוג בדרכים אחרות. היות ואנו קובעים את תקציב משרד המסחר והתעשייה, מתגר לנו להעיר על הדברים האלה. איננו חושב שזה פוגע במישהו.

היו"ר י. גורי:

אין אנחנו קובעים כי משרד המסחר והתעשייה, המספק מזון לכל האוכלוסייה, אסור לו לספק מזון שאינו כשר. אנחנו דנים פה רק בסיפוק מזון לבתי-חרושת, בהם חלק מהעובדים - אלא סתיים. לא הצעתי לקבל החלטה אלא להפנות תשומת לב שר המסחר והתעשייה לבעיה הזאת.

ש. בג'ראנו:

עד כמה שאני יודע, הדבר אינו ניתן לביצוע ומירושו מחיקת תוספת המזון לפועלים.

הוחלט:

יו"ר הוועדה יכתוב מכתב לשר המסחר והתעשייה, בו ייאמר כי הוועדה בדעה שהמזון המסופק לבתי-החרושת צריך להיות כשר.

פקודת תעריף המכס והפיטורים, 1937
חוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף) תש"ט-1949
צו בדבר שינויים בתעריף המכס.

ה' מנדלסון:

יש כאן פיטורים מתוך מגמה של עידוד התעשייה. רק סעיף 693 זקוק לאישור, והוא נוגע לרצועות מכונות. הדבר קשור במפעל בנהריה, אשר לפי בדיקות מומחים נמצא ראוי להגנה מינימאלית של 35% של ערך תוצרת חוץ. אין הדבר חל על ציוד כבד מאוד.

ש. בג'ראנו:

איננו מתאר לי שהמפעל בנהריה כולל את כל מה שאפשר לקרוא "רצועות למכונות". ישנן רצועות מעור, מגומי

מטתכת, מבר.

ה' מנדלסון:

היה על כך דיון ממושך בוועדה לעניני מכס. הוועדה הגיעה למסקנה שפרט ל"קונבייבל'ס" ולדברים כבדים ביותר, המפעל יוכל לספק רצועות למכונות גם סבד וגם מעור. לי באופן אישי היו ספיקות, אבל גם ב"כ התאחדות בעלי התעשייה, גם מר שפירא וגם מומחים אחרים היו בדעה שיש לתת למפעל את העידוד הזה. אולי יסתפק מר בג'ראנו אם אמציא לו את הפרוטוקולים של הדיונים שהיו בסעיף זה, על מנת שיוכל לעמוד על השיקולים שהציעו את הוועדה להחליט כפי שהחליטה.

ש. בג'ראנו:

אני מציע שמר מנדלסון יבדוק אם אפשר לתת לדבר הגדרה מדוייקת.

ה' מנדלסון:

חשבנו על כך, אבל היה בזה קושי גדול.

הוחלט:

לדחות את ההחלטה עד שמר מנדלסון ימציא את החומר הנ"ל.

היו"ר י. גורי:

אמש אישרנו בוועדת הכספים את התיקון לחוק מס נסיעה כדי להפעילו יש צורך לאשר את התעריף של מס נסיעות חו"ל. קיבלנו הבטחה מד"ר מנדלסון שלפני הטלת התעריף החדש יוגא הדבר לוועדת הכספים.

ה' מנדלסון:

ההצעה השאת מוסכמת בין משרד החוץ, משרד התחבורה ומשרד האוצר.

ה' מנדלסון: הצעתי כי שר האוצר יכתוב לוועדת הכספים שבעת שישתנה שער הלירה לדולר לכרטיסים, יובא הדבר לדיון מחדש בוועדת הכספים.

ש. פרלשטיין: אני מציע להוסיף כי לא תהיה צורה של פקדונות, לאחר משה שנעשה בעבר.

היו"ר י. גורי: אינני מתאר לי, לאחר הנסיון שהיה, שירצו לחדש זאת.

מאחר שהטעיף לא היה על סדר-היום של הוועדה, ומאחר שאינם נמצאים פה חברים היכולים לערער על ההצעה, אני צריך לדחות את ההחלטה.

הישיבה נבעלה בשעה 11.10.